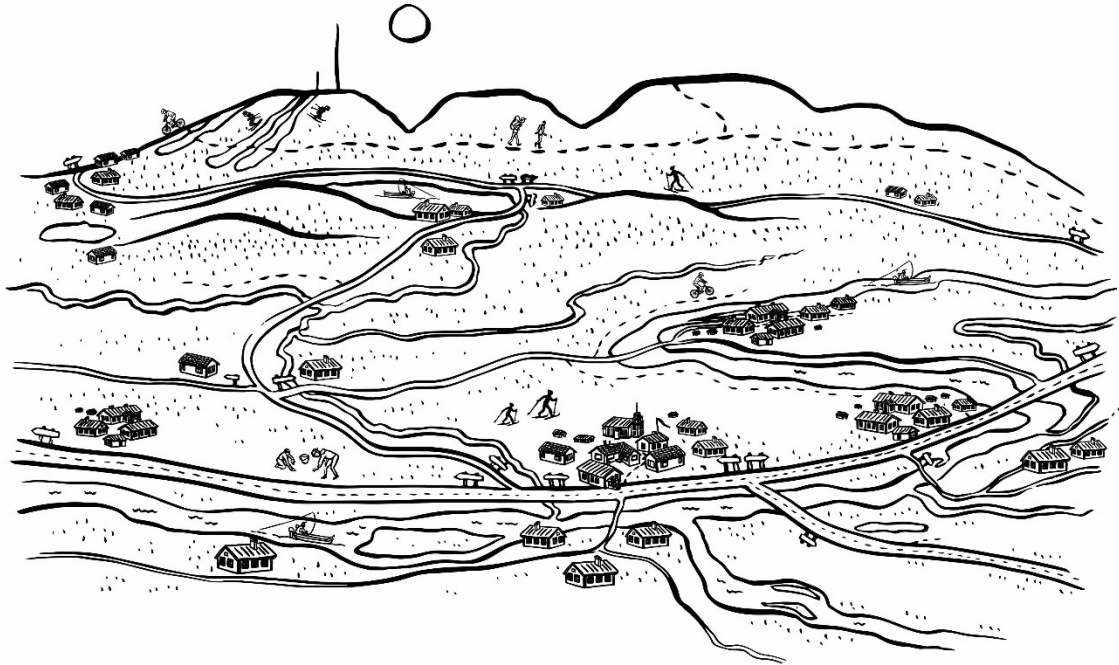

Pelkosenniemen kunnan laaja hyvinvointikertomus valtuustokausi 2021-2025

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	2
2. HYVINVOINTI VALTUUSTOKAUDELLA 2021–2025	4
3. KUNTA HYVINVOINNIN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄJÄNÄ.....	5
4. HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN PELKOSENNIEMELLÄ.....	5
4.1 HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMISEN RAKENTEET	6
4.2 HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMISEN JÄRJESTÖYHTEISTYÖN RAKENTEET	6
5. INDIKAATTORIEN OSOITTAMA HYVINVOINTI JA HYTE-KERROIN	7
5.1 TALOUS JA ELINVOIMA	12
5.2 LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET	15
5.3 NUORET JA NUORET AIKUISET	17
5.4 TYÖIKÄISET	17
5.5. IKÄIHMISET	19
5.6 KAIKKI IKÄRYHMÄT	20
6. HYVINVOINTISUUNNITELMAN PAINOPISTEIDEN, TAVOITTEIDEN JA TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	21
7. HYVINVOINTIALUEEN HYVINVOINTIKERTOMUSTYÖ	22
8. KESKEISET OPIT	26

1. JOHDANTO

Pelkosenniemen kunnan hyvinvointi- ja turvallisuuskertomus on lakisääteinen ohjelma, joka on valmisteltu kevään 2025 aikana. Kertomusosa kuvaa hyvinvoinnin nykytilaa sekä olemassa olevia toimia ja rakenteita hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Suunnitelma kuvastaa Pelkosenniemen kunnan ja Lapin hyvinvointialueen tavoitteita, suunniteltuja toimia sekä eri toimijoiden välistä yhdyspintatyöskentelyä hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämiseksi Pelkosenniemellä.

MIKÄ ON HYVINVOINTI- JA TURVALLISUUSKERTOMUS

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6 §:ssä kunnille on säädetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä seuraavanlaisia tehtäviä:

- Ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omassa toiminnassaan.
- Strategisessa suunnittelussa asetettava tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet.
- Tehtävä päätösten vaikutusten ennakkoarviointi ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen kohdistuvista päätöksistä väestöryhmittäin.
- Nimettävä terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutaho.
- Seurattava asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.
- Raportoitava valtuustolleen vuosittain hytestä ja valmistettava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja –suunnitelma.
- Tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteisteistyötä hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan sekä tehtävä yhteistyötä alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.
- Kunnan on edistettävä hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.
- Osallistuttava vuosittaisiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskeviin neuvotteluihin.

Hyvinvointi- ja turvallisuuskertomus on asiakirja, joka kuvaa hyvinvoinnin tilaa sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Hyvinvoinnin kokonaistilannetta tarkastellaan indikaattoritietoon ja muuhun alueella kerättyyn hyvinvointitietoon perustuen. Asiakirja linjaa ehkäisevää työtä ja varhaista puuttumista. Yksittäisen ihmisen valinnoilla, elintavoilla ja -oloilla on keskeinen merkitys hyvinvoinnin edistämisessä ja sairauksien ehkäisemisessä. Kuntien tehtävänä on luoda näille valinnoille edellytyksiä ja hyvinvointialueen tehtävänä on varmistaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Tähän tähtäävät tavoitteet on kirjattu osaksi hyvinvointialueen palvelustrategiaa.

Pelkosenniemen hyvinvointikertomus on laadittu kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategisen johtamisen työkaluksi ja yhteistyön välineeksi kuntien ja hyvinvointialueen välille. Se on tiivis katsaus väestön terveyteen ja hyvinvointiin sekä niihin vaikuttaviin tekijöihin.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteena on kansansairauksien ehkäisy, toimintakyvyn edistäminen, tapaturmien vähentäminen, syrjäytymisen ehkäisy, saavutetun hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden ylläpito sekä osallisuuden lisääminen. Kunnan ja hyvinvointialueen on kyettävä järjestämään alueensa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut

siten, että ne vastaavat väestön palvelutarpeeseen. Kunta ja hyvinvointialue pyrkivät vähentämään korjaavien sote-palveluiden tarvetta toteuttamalla lakisääteisiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Tavoitteena on, että kaikki saavat laadukkaita sosiaali- ja terveystalvueluita yhdenvertaisesti, oikea-aikaisesti ja sujuvasti. Toimilla pyritään hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen. Vaikuttava hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää strategista johtamista ja näyttöön perustuvien toimintatapojen järjestelmällistä käyttöä. Kunnan hyvinvointihaasteisiin vaikutetaan parhaiten yhdistämällä voimavarat ja tekemällä yhteistyötä.

PELKOSENNIEMEN KUNNAN STRATEGIA

Pelkosenniemen kuntastrategia 2022–2030. Strategiaa arvioidaan säännöllisesti ja tarvittavia painopistemutoksia voidaan tehdä jo strategiakauden aikana. Kuntastrategia on toimeenpantu toteuttamisohjelmien kautta, joista hyvinvointikertomus- ja suunnitelma ovat osa toteuttamisohjelmien kokonaisuutta. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden huomiointi on vahvasti osa hyvinvointisuunnitelmaa. Hyvinvointikertomus puolestaan muodostaa tietopohjan tulevalle hyvinvointisuunnitelmalle.

Strategian valmistelussa tunnistettiin Pelkosenniemen kunnan erityispiirteitä, jotka vaikuttavat Pelkosenniemen asukkaiden toimintaan, myös hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen. Pelkosenniemellä on vahva paikallisidentiteetti ja samalla se on laaja ja olosuhteiltaan moninainen alue erityistarpeineen. Väestön ja palvelutarpeiden muutokset liittyvät ennen kaikkea kunnan pieneen väestön määrään ja kunnan jakautumiseen useisiin kyliin.

Pelkosenniemen kuntastrategia hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen näkökulmasta

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen näkökulma on vahvasti mukana Pelkosenniemen kunnan strategiassa. Visio "1000 mahdollisuutta. Lukuisten mahdollisuuksien lisäksi 1000 asukasta hyvinvoivassa kunnassa". Tavoitteenamme on kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden jatkuva edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen.

Missio "Kuntalaisten hyvinvoinnin ja alueen elinvoimaisuuden edistäminen".

Strategian vaikuttavuustavoitteissa Pelkosenniemen kunta on sitoutunut seuraavaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tavoitteeseen: Hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus tulee ottaa kaikilla toimialoilla keskeiseksi johtamisen välineeksi hyvinvoinnin kehittämisessä. Kunnan toiminnan ja talouden suunnittelun tulee pohjautua hyvinvointikertomuksesta saatavaan tietoon

Hyvinvointikertomus strategiaa toteuttamassa

Hyvinvointikertomuksen rooli osana Pelkosenniemen kunnan kuntastrategian toteuttamisohjelmia on tuottaa tietoa kunnan väestöryhmien tarpeista, jotta kunta voi kohdistaa voimavaransa väestön tunnistettuihin palvelutarpeisiin ja niiden ennaltaehkäisyyn. Tämä hyvinvointikertomus on laadittu tilanteessa, jossa kunnan ja Lapin hyvinvointialueen rakenteet ja yhdyspintatyö ovat vasta rakentumassa ja kehittymässä.

Kuntien ja hyvinvointialueen jaetun, hyvinvointikertomuksessa muodostuvan tilannekuvan kautta voidaan yhdessä kumppanien kanssa rakentaa sellaisia toimenpiteitä, jotka edistävät väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä hyvinvointialueen asukkaina että kuntalaisina.

VALMISTELUPROSESSIN JA TIETOPOHJAN KUVAUS

Pelkosenniemen laaja hyvinvointikertomus on tehty keväällä 2025.

Hyvinvointikertomukseen koottiin kuntalaisten keskeiset hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät tiedot kansallisten ja tietoperustaltaan luotettavien lähdeaineistojen pohjalta. Indikaattoreiden valinnassa on pyritty siihen, että valitut indikaattorit ovat sellaisenaan käyttökelpoisia vähimmäistietosisältöasetusmuutoksen jälkeen. Ensimmäinen asetus on annettu vuoden 2023 syksyllä ja se astui voimaan 1.1.2024.

Hyvinvointikertomus kuvaa Pelkosenniemeläisten hyvinvoinnin nykytilaa ja olemassa olevia toimia ja rakenteita hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

2. HYVINVOINTI VALTUUSTOKAUDELLA 2021–2025

Pelkosenniemen kunnan hyvinvointitoiminnan painopiste on asukkaiden hyvinvoinnin ja viihtyvyyden lisääminen sekä toteuttamalla kunnan vastuulla olevat palvelut. Kunta on järjestänyt ja luonut mahdollisuuksia yrittäjäystävälliseen toimintaympäristöön. Kunnan tarjoamat palvelut rakentuvat osaavan henkilöstön ja kumppanuuksien varaan.

Sote-uudistus loi kunnalle haasteen, mutta myös mahdollisuuden. Kunta voi keskittyä tuottamaan laadukkaita elinvoima, hyvinvointi ja teknisiä palveluita kuntalaisille ja yrityksille. Kunta on halunnut varmistaa laadukkaiden palveluiden saatavuuden kuntalaisille osallistumalla aktiivisesti Lapin hyvinvointialueen kanssa yhteistyöhön uudistuksen eri vaiheissa.

Laadukkaisiin palveluihin on panostettu ja ne pystyttiin toteuttamaan hyvin myös sote-muutoksen aikana. Etätyön ja etäopiskelun lisääntyminen ja niiden edellytysten vahvistaminen toi kuntaan elinvoimaa.

Pelkosenniemen asukkaat kokevat asumisen olevan turvallista. Kyläalueet ovat eläviä ja ympäröivä luonto tarjoaa virikkeitä liikuntaan, marjastukseen, metsästykseseen ja kalastukseen. Pelkosenniemellä on vahva paikallinen identiteetti. Kunnan asukkaiden omaehtoinen itsestä huolehtiminen kasvatti kuntalaisten hyvinvointia. Strategisten painopisteiden tavoitteena on saada kuntalaiset viihtymään kotikunnassaan ja vaikuttamaan osallistumalla toiminta- ja palveluympäristönsä kehittämiseen. Paikallinen identiteetti on vahvistunut yhdessä tekemisen ja osallistamisen kautta.

Pelkosenniemen kuntaa ympäröi puhdas luonto, joka mahdollistaa laadukkaiden elämispalveluiden tuottamisen asukkaille ja matkailijoille. Monipuolinen luonnonvaroihin perustuva elinkeinorakenne mm. poro- ja metsätalous, sekä matkailu luovat edellytyksiä yrittämiselle ja työllistymiselle. Pelkosenniemen luontoon ja erämaisuuteen liittyvä matkailu on kasvanut myönteisesti ja se osaltaan on antanut kasvumahdollisuuksia myös pienille paikallisille yrittäjille. Elinkeinojen kehittämiseen on panostettu useilla eri hankkeilla. Näin

on mahdollistettu uusien työpaikkojen syntyminen oleviin ja uusiin yrityksiin. Puhtaaseen luontoon liittyvä vetovoima on tuonut kuntaan uusia asukkaita. Kunnan asukasluku on kääntynyt muuttovoitolliseksi.

3. KUNTA HYVINVOINNIN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄJÄNÄ

Kunnan rooli on muuttunut 1.1.2023 lähtien Lapin hyvinvointialueen aloitettua työnsä. Kunnan toiminnan vahvana painopisteenä tulee olemaan kuntalaisten hyvinvoinnin- ja turvallisuuden edistäminen läpi eri hallintokuntien ja osana kuntien taloussuunnittelua (hyte-kerroin ja indikaattoritieto). Vuosittaista ja valtuustokausittain tapahtuvaa arviointia tehdään indikaattoritietojen pohjalta.

Kunnille otettiin vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan indikaattoreita päivitettiin samalla kuntien valtionosuuskriteereitä päivitetään muutenkin. Toimenpiteen aikataulusta vastasi valtionvarainministeriö. Tietopohja muodostuu niistä tiedoista, jotka ovat tällä hetkellä saatavilla kaikista Suomen kunnista. Vaikka Suomessa on kansainvälisestikin erinomaiset tutkimus- ja rekisteritiedot, eivät ne kata kaikkia tärkeitä sisältöjä. Indikaattoreissa painottuvat nuoret, mikä johtuu tietopohjan saatavuudesta. Tietopohjaa kehitetään jatkuvasti ja uusia indikaattoreita otetaan käyttöön, kun luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa on saatavilla. Valtakunnallisesti hyvinvointitaloudessa ja hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisessä kiinnitetään entistä enemmän huomiota ravitsemukseen, liikuntaan ja lihavuuden ehkäisyyn kuntalaisten arjessa.

Miten saamme kunnan kerrointa paremmaksi? Keskeistä on poikkihallinnollinen, pitkäjänteinen työ yksittäisiin indikaattoreihin keskittymisen sijaan. Indikaattorit on valittu siten, että ne kuvaavat prosesseja, jotka johtavat kunnassa yhä systemaattisempaan ja laaja-alaisempaan työhön ja mittaavat tuloksellisuutta väestö tasolla, joka on seurausta systemaattisesta ja koordinoidusta työstä useammalla hallinnonalalla.

Palvelutuotannossa painopiste suuntautuu korjaavan työn sijaan ennaltaehkäisevään toimintaan. Hyvinvointivajeisiin tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota: kansansairauksien ennaltaehkäisyyn, toimintakykyyn, elinvuosiin, elämänlaatuun (Pyll-indeksi eli mittari, joka mittaa ennenaikaista kuolleisuutta), sekä asukasosallisuuteen.

4. HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN PELKOSENNIEMELLÄ

Hyvinvointi on moniulotteinen käsite, jota on mahdotonta määritellä täysin yksiselitteisesti ja tyhjentävästi. Yksilöllinen kokemus hyvinvoinnista ja mikä sitä tuottaa, vaihtelee ikäkaudesta ja elämäntilanteesta riippuen. Myöskään terveys ei ole pelkästään sairauden

ja oireiden tai vaivan puutetta. Terveys voidaan nähdä voimavarana, jonka avulla muut hyvinvoinnin tekijät ja hyvä elämä voivat toteutua. Väestön hyvinvointi, terveys ja sisäinen turvallisuus ovat tiiviissä yhteydessä toisiinsa. Hyvinvoinnin osatekijät jaetaan yleensä kolmeen ulottuvuuteen: terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin tai elämänlaatuun. Yhteisötasolla hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat esimerkiksi elinolot, työllisyys ja työolot sekä toimeentulo. Yksilöllisiä hyvinvoinnin osatekijöitä ovat sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. Suomalaisten hyvinvointi on kehittynyt myönteiseen suuntaan, mutta siitä huolimatta väestöryhmien väliset erot eivät ole kaventuneet. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on toimintaa, jolla tuetaan ihmisen mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen. (THL 2023.)

Pelkosenniemen kunnassa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä tehdään kunnassa laadittuun hyvinvointisuunnitelmaan pohjaten.

4.1 HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMISEN RAKENTEET

POLIITTISEN PÄÄTÖKSENTEON ORGANISOINTI

Pelkosenniemen kunnassa hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämisen asioita koskeva päätöksenteko tapahtuu hyvinvointi-, terveys- ja turvallisuustyöryhmässä (HYTETU-työryhmä), kunnanhallituksessa ja kunnanvaltuustossa.

Pelkosenniemen kunnassa HYTETU-työryhmän tehtävänä on hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistäminen sekä yhdyspintatyö Lapin hyvinvointialueen ja muiden tehtäväkentän sidosryhmien kanssa. HYTETU-työryhmä toteuttaa tehtävänsä 1) toimimalla kunnan hytetu-työn vastuutahona siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin palveluihin; 2) seuraamalla asukkaiden elinoloja, hyvinvointia, terveyttä ja arjen turvallisuutta sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin; 3) kehittämällä yhteistyötä alueella hytetu-edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa; 4) edistämällä hytetu-työtä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämisessä; 5) osallistumalla vähintään kerran vuodessa hyvinvointialueen järjestämiin hytetu-neuvotteluihin yhdessä muiden alueella hytetu-työtä tekevien toimijoiden kanssa; 6) tunnistamalla kunnan toiminnassa asioita, joita on tarpeen käsitellä hyvinvointialueen ja kuntien neuvottelukunnassa.

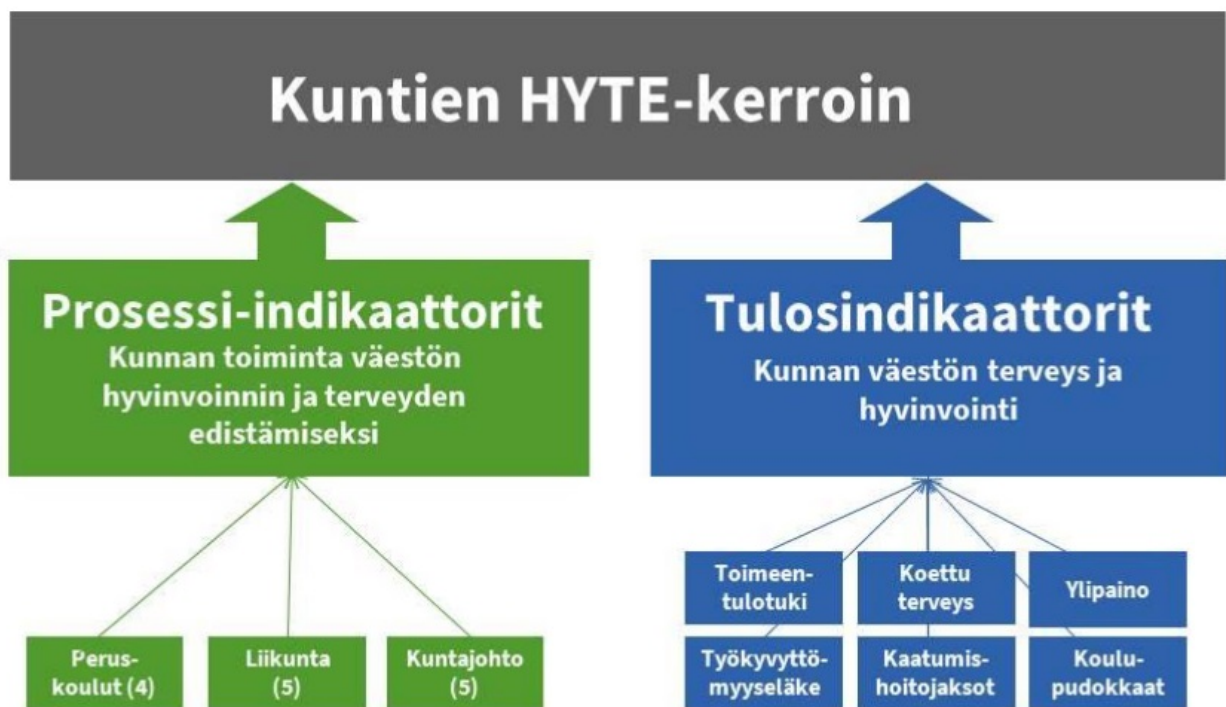
HYTETU-työryhmä seuraa, arvioi ja raportoi kunnanhallitukselle 1) vuosittain asukkaiden hyvinvoinnista, terveydestä ja arjen turvallisuudesta sekä niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä sekä 2) kuntastrategian toteutumista tehtäväalueellaan.

4.2 HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMISEN JÄRJESTÖYHTEISTYÖN RAKENTEET

Järjestöt toimivat kunnan tärkeinä kumppaneina hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisessä, sosiaali- ja terveystaloudissa sekä pelastuspalveluissa. Järjestöt toimivat palveluntuottajina ja niiden yleishyödyllinen toiminta lisää osallisuutta, arjen turvallisuutta ja vähentää syrjäytymistä, eriarvoisuutta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säädetään sosiaali- ja terveydenhuoltolain (612/2021) 6. §:ssä, jonka mukaan kunnan on tuettava hytetu-työtä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä tehtävä yhteistyötä hyvinvointialueen ja muiden alueella toimivien julkisten toimijoiden, yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

5. INDIKAATTORIEN OSOITTAMA HYVINVOINTI JA HYTE-KERROIN

Pelkosenniemen kunnan indikaattoritietojen vertailualueiksi vuosille 2021- 2025 valikoitui lähikunnat Kemijärvi, Salla ja Savukoski. Osa indikaattoreista päivittyy viiveellä. Indikaattorien valinta perustuu valtakunnallisiin perus- indikaattoreihin, joita voidaan täydentää kuntakohtaisesti tärkeiksi painopisteiksi koetuilla indikaattoreilla.

HYTE-kerroin euroa / asukas [Info 5341](#)

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Pelkosenniemi	yhteensä	10,9	11,7	17,4	19,3

Selitteet:

- HYTE-kerroin, /asukas ilmaisee HYTE-kertoimen arvon muutettuna euroiksi asukasta kohden.
- HYTE-kerroin, 0–100 ilmaisee kertoimen, joka on muodostettu tulos- ja prosessi-indikaattoreiden keskiarvoista asteikolla 0–100.

- HYTE-kerroin, 1000 euroa ilmaisee HYTE-kertoimen arvon tuhansina euroina.
- Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin), indikaattori ilmaisee prosessi-indikaattoreiden keskiarvo asteikolla 0–100.
- Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin), indikaattori ilmaisee ulosindikaattoreiden asteikolle 0–100 skaalattujen pistemäärien keskiarvo.

Tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestössä. Niillä haetaan vastausta kysymykseen: "Minkälaisia muutoksia kunnan asukkaiden terveydessä ja hyvinvoinnissa on tapahtunut viimeisten kahden vuoden aikana"?

Tulosindikaattorit on valittu näiden periaatteiden mukaan:

- kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
- eri ikäryhmät ovat edustettuina
- jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta
- tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan

Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

Pelkosenniemen tulosindikaattorit 2021-2024

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä info ind. 3959	Pelkosenniemi	yhteensä	171,7	312,1	623,2	302,6
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori info ind. 5308			100	100	48	5
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori info ind. 5301			11	11	68	68
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 3219				19,6		
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori info ind. 5304			100	0	56	14
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 306			14,9	14,0	12,9	11,5
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori info ind. 5307			11	15	65	78

Toimintaa kuvaavat **prosessi-indikaattorit** (14 kpl) mittaavat nykytilannetta. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on".

Toimintaa kuvaavat indikaattorit:

- 1 peruskoulut (4 yksittäistä indikaattoria)
- 2 liikunta (5 yksittäistä indikaattoria)
- 3 kuntajohto (5 yksittäistä indikaattoria)

Pelkosenniemen kunnan prosessi-indikaattorit

Kunnanjohto

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja info ind. 5335	Pelkosenniemi	yhteensä	100	100	100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista info ind. 5331			100	100	100	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen info ind. 5330			0	0	0	0
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä info ind. 5333			0	0	100	100
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista info ind. 5336			0	0	100	100

Perusopetus

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä info ind. 5317	Pelkosenniemi	yhteensä	100	100	0	0
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit info ind. 5316			0	0	0	0
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus info ind. 5309			0	0	100	100
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa info ind. 5313			100	100	100	100

Liikunta

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille info ind. 5327	Pelkosenniemi	yhteensä	0	0	100
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä info ind. 5328			100	100	100
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen info ind. 5321			100	100	0
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa info ind. 5323			0	0	100
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin info ind. 5320			0	0	100

Kulttuuri

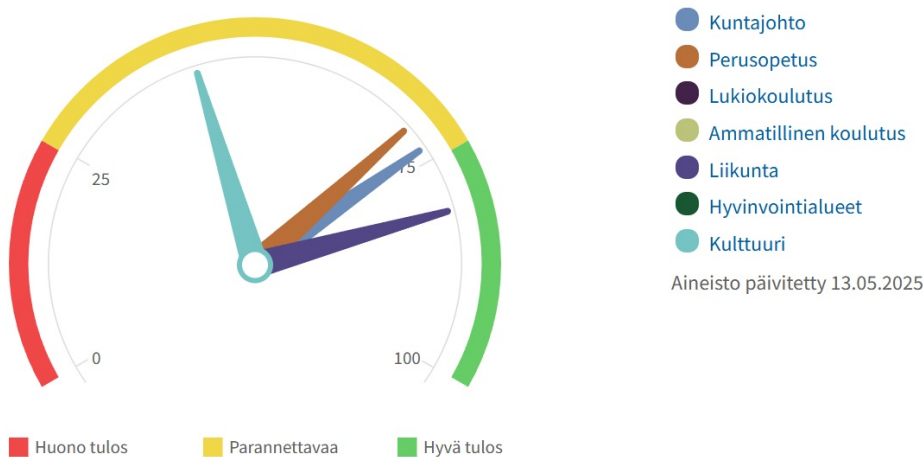
Alue	Sukupuoli	2023	2024
Pelkosenniemi	yhteensä	0	0

Osassa prosessi-indikaattoreita on vuosin 2021–2024 aikana toistuvasti 0-tulos. 0-tulos kertoo, että joko indikaattorin mukainen toiminta ei toteudu kunnassa tai että kysymykseen ei ole vastattu. Esimerkiksi indikaattori "Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailu suositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä" toteutuu Pelkosenniemellä, mutta kysymykseen ei todennäköisesti ole vastausta kyselyssä annettu, ja indikaattorin arvo on tällöin nolla. Sama tilanne on myös indikaattorin "Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa" osalta ennen vuotta 2024. Indikaattorin "Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen" ei ole toteutunut ja sen vuoksi arvo on nolla. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121: n mukaan muun muassa arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa. Tällä perusteella tarkastuslautakunnan tulisi kuitenkin jatkossa ottaa kantaa myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tilaan ja kunnan asettamien tavoitteiden toteutumiseen kunnassa.

TEA-viisari

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kerää kahden vuoden välein tietoja kunnan eri toimialojen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä (TEA). Tiedonkeruilla selvitetään esimerkiksi toimenpiteitä, resursseja ja poikkihallinnollisia toimintakäytäntöjä. Tiedot kuvaavat terveydenedistämiseksi kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. TEA-viisarin tiedonkeruut toistuvat säännöllisen syklin mukaan. Vuonna 2023 keväällä tietoja kerättiin kuntajohdon ja kulttuurin alalta ja tiedot päivitettiin järjestelmään syksyllä 2023. Peruskoulujen tiedonkeruu toteutettiin syksyllä 2023 ja tiedot päivitettiin järjestelmään keväällä 2024. Liikunnan tiedonkeruu toteutettiin keväällä 2024 ja tiedot päivitettiin TEA-viisari-järjestelmään syksyllä 2024.

Kaikki sektorit : Pelkosenniemi 2024

Pisteet	Pelkosenniemi	Koko maa
Kaikki sektorit	67	70
Kuntajohto	73	83
Perusopetus	70	64
Lukiokoulutus	..	69
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	81	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	43	72

Pisteet	2024	2023	2022	2021
Kaikki sektorit	67	60	51	54
Kuntajohto	..	73	..	36
Perusopetus	..	70	..	58
Lukiokoulutus	..	..	..	..
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..
Liikunta	81	..	46	..
Hyvinvointialueet	..	..	..	..
Kulttuuri	..	43	..	..

TEA-viisarin vuosittainen vertailu paljastaa, että terveyden edistämisen työ on kehittynyt myönteisesti valtuustokauden 2021–2024 aikana. Tämä viittaa siihen, että kunta on toteuttanut asianmukaisia toimenpiteitä hyvinvoinnin lisäämiseksi ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen kohdistettu panostus on ollut merkittävää. Kaikilla sektoreilla, lukuun ottamatta perusopetusta, heikoimmat pisteet tulevat osallisuudesta, joka kuvaa kuntalaisten mahdollisuutta osallistua toiminnan kehittämiseen ja arviointiin. Tulevaisuudessa osallisuuden kehittäminen on selkeä painopiste, johon tulee yhdessä ja jokaisella hallinnonalalla erikseen kehittää uusia toimintatapoja.

5.1 TALOUS JA ELINVOIMA

TALOUS

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

Alue	Sukupuoli	2021	2022
Koko maa	yhteensä	1 814	1 929
Itä-Lapin seutukunta		4 976	5 283
Pelkosenniemi		5 019	5 468

Indikaattorista "Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas (-2022)" [id:3179] ei ole tietoja vuodelta/vuosilta 2023, 2024, 2025

ELINVOIMA

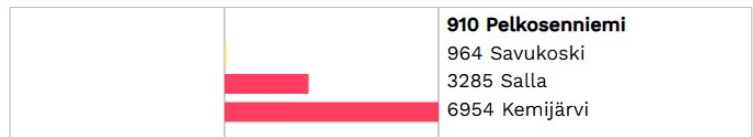
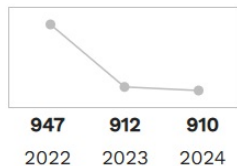
Väestö 31.12.

Muutos (%)

Suunta

Vertailu

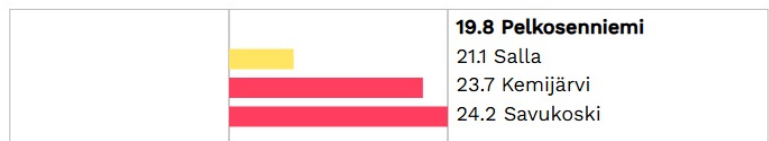
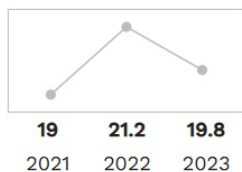
-3.09
→
2019 - 2024

Vuoden 2024 lopussa Pelkosenniemen väestömäärä oli 910 henkilöä. Kunnan väestömäärä laski 2 henkilöllä vuoteen 2023 verrattuna. Vuoden 2022 väkimäärä laski 35 henkilöllä vuoden 2023 aikana.

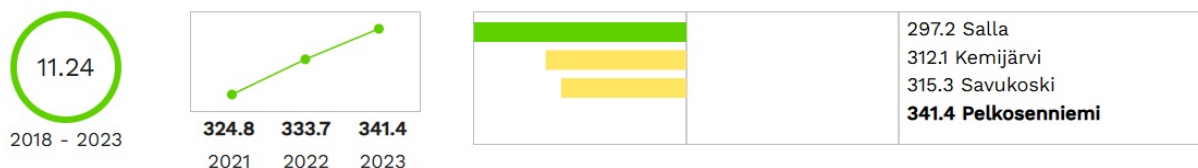
Lapsiperheet, % perheistä

-3.41
→
2018 - 2023

Indikaattori ilmaisee lapsiperheiden osuuden prosentteina kaikista perheistä. Lapsiperheiksi luokitellaan perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Perheen uodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot ilman lapsia. Pelkosenniemellä lapsiperheiden prosentuaalinen määrä on hieman laskenut vuodesta 2022 vuoteen 2023.

Koulutustasomittain

Indikaattori ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Pelkosenniemellä koulutustasomittain on ollut kasvussa koko tarkastelujakson ajan.

Huoltosuhde, demografinen

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden osuutta suhteessa 15–64-vuotiaaseen väestöön. Luku kertoo, montako lasta tai vanhuseläkeläistä on sataa työkäistä kohden. Mitä alhaisempi luku on, sitä parempi huoltosuhde alueella on. Pelkosenniemellä väestöllinen huoltosuhde on heikkenevä, kuntaan on syntynyt useita lapsia.

Väestöennuste 2030 (laskettu2024)

Vuonna 2024 lasketun väestöennusteen mukaan Pelkosenniemen väkimäärä on vuonna 2030 enää 897 henkilöä.

Vuonna 2035 väkimäärä on 888 henkilöä ja he jakautuvat SEURAAVASTI

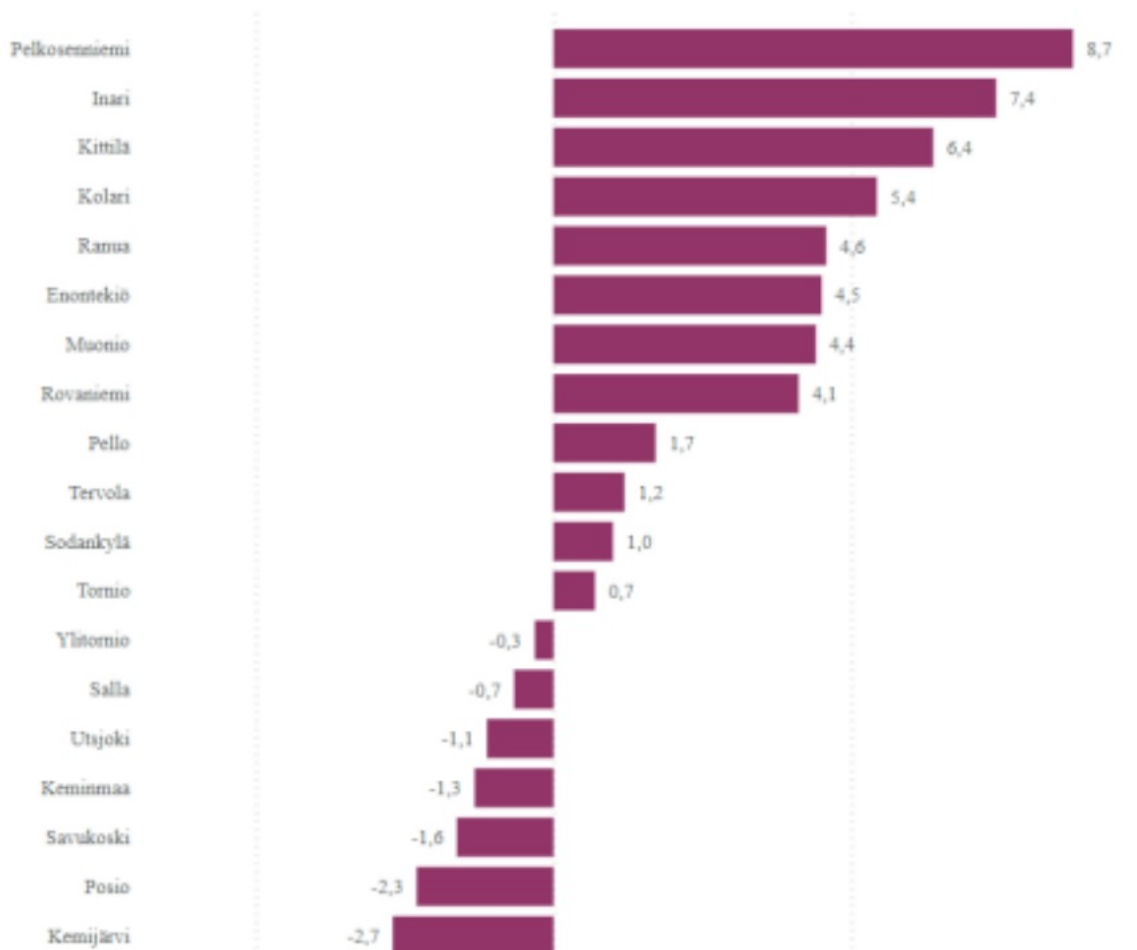
Ikä	Määrä
0–6	38
7–15	63
16–18	19
19–49	279
50–64	181
65–74	119
75–	189

Elinvoimaindikaattori

Elinvoiman muutosta kuvataan Kuntaliiton elinvoimaindikaattorilla, jonka keskiarvo on =0. Jos indikaattori saa positiivia arvoja se on ko. kunnassa kehittynyt paremmin kuin koko maassa keskimäärin. Jos indikaattori saa negatiivia arvoja se on ko. kunnassa kehittynyt huonommin. Elinvoimaindikaattori kuvaa kunnan aseman suhteellista muutosta. Indikaattoriin on yhdistetty muuttujia kunnan elinvoiman kannalta keskeisistä ulottuvuuksista:

väestömuutos, työpaikkamuutos, verotulojen muutos, taloudellisen huoltosuhteen muutos ja koulutustason muutos. Ulottuvuudet vaikuttavat elinvoimaindikaattorin arvoon yhtäläisellä painolla. Elinvoimaindikaattori ja taustamuuttujien kuvaajat päivittyvät aina kun asianomaiseen tilastoon tulee päivitys. Elinvoimaindikaattorin tieto on siis aina viimeisen tilastotiedon mukaista. Kuntaliiton Elinvoimaindikaattori kertoo, mihin suuntaan kunta on menossa. Viimeisin tieto on vuodelta 2022, jolloin Pelkosenniemen elinvoimaindeksi oli 8,7, mikä oli paras koko Lapissa.

Elinvoimaindikaattori

Yhteenveto käsitellyistä teemoista

Kuluneen valtuustokauden aikana kunnille maksettavien valtionosuuksien määrät ovat muuttuneet hyvinvointialueuudistuksen myötä. Pelkosenniemen väestömäärä on ollut laskeva. Pelkosenniemen väkimäärä oli 31.12.2024 910 henkilöä. Pelkosenniemellä lapsiperheiden prosentuaalinen osuus on hieman laskenut vuodesta 2022, ollen 19,8 % perheistä vuoden 2023 lopussa. Positiivista on myös koulutustasomittaimen nousu tasaisesti vuosina 2021–2023.

Väestöllinen huoltosuhde on ollut heikkenevä. Demografinen huoltosuhteluku vuonna 2024 oli 98,3, kun taas Lapin hyvinvointialueella vastaava luku oli 71,2. Pelkosenniemellä hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistäminen on kehittynyt positiivisesti valtuustokauden 2021–2025 aikana.

Kaikkien sektoreiden yhteispistemäärä oli 67 vuonna 2024, kun vuonna 2021 pistemäärä oli 54. Vuonna 2024 Pelkosenniemi sai koko maahan verrattuna paremmat pistemäärät perusopetuksesta ja liikunnasta. Elinvoimaindikaattorin osalta Pelkosenniemen tulos on ollut positiivinen. Viimeisin käytettävissä oleva tieto on vuodelta 2022, jolloin Pelkosenniemen elinvoimaindeksi oli 8,7, mikä oli paras tulos Lapissa.

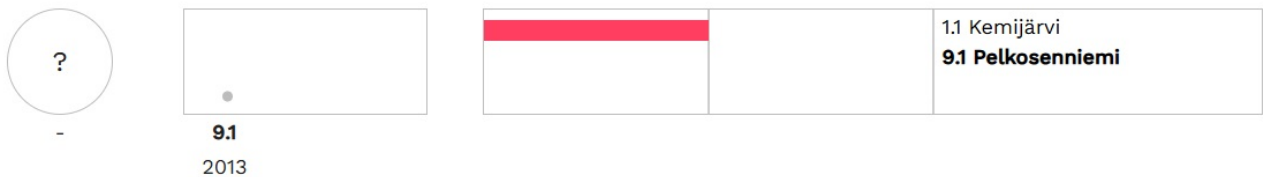
5.2 LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

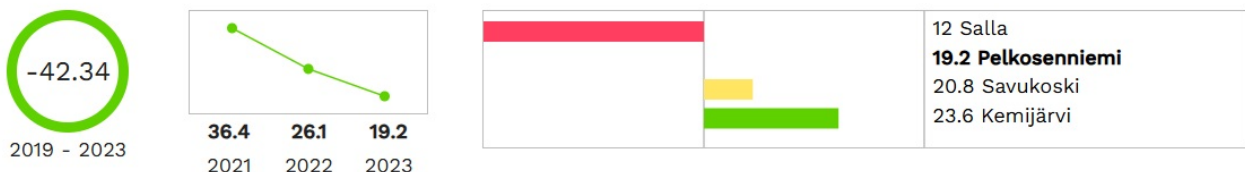
Lapsiin ja nuoriin kohdistuvista indikaatioista emme saa tietoa ikäryhmien pienen koon vuoksi, joten tähän raporttiin ei ole lisätty tyhjiä kaavioita.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

Tieto on vanhaa, eikä siksi relevanttia.

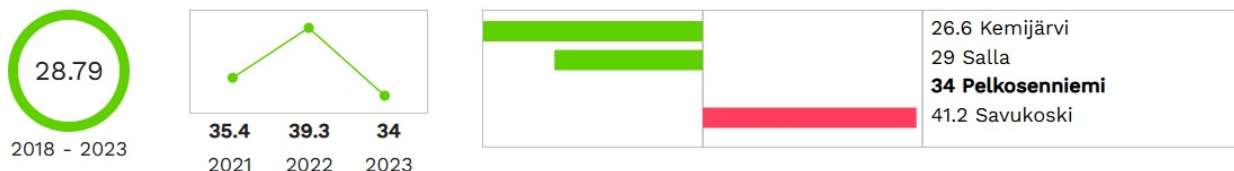
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

Syrjäytymisriskissä olevien 18–24-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisistä nuorista on laskenut vuosina 2021–2023. Tutkimusten mukaan NEET-nuoret (not in employment, education or training) voivat useilla hyvinvoinnin osa-alueilla keskimääräistä heikommin,

heidän työllistymisensä on epävarmempaa ja he jäävät keskimääräistä useammin perusasteen koulutuksen varaan. On kuitenkin huomioitava, että kaikki NEET-nuoret eivät kuitenkaan ole syrjäytyneitä tai syrjäytymisriskissä; joukossa on myös välivuoden pitäjiä, pääsykokeisiin lukijoita, perhevapailia olijoita ja niitä, jotka pitävät vapaata armeijan päättymisen ja opiskelun aloittamisen välillä

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien määrä on laskenut vuoden 2022 nousun jälkeen aikaisemmalle tasolle. Lapsiasuntokunta on asuntokunta, jossa on vähintään yksi alle 18-vuotias henkilö. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huonelukuun. Asuminen on tärkeä elinolojen ja hyvinvoinnin osa-alue, joka on yhteydessä myös muihin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Lasten, varhaisnuorten ja lapsiperheiden elintapoja, elämänlaatua ja osallisuutta kuvaava indikaattoritietoa Pelkosenniemiä saada, koska ikäluokat ovat liian pieniä tulosten julkaisemiseen.

Luokkatasojen 5 ja 8 oppilaille tehtävät Move!-mittaukset kuvaavat samaa kehitystä. Move! -mittaukset toteutetaan osana koulun liikuntakasvatusta kaikille 5. ja 8. vuosiluokan oppilaille elo-syyskuun aikana. Toimintarajoitteisten oppilaiden osalta mittaukset voidaan toteuttaa sovelletusti. Move! -mittaukset testaavat oppilaiden kestävyyttä, voimaa, liikkuvuutta ja motorisia taitoja. Opettajan koontilomaketta hyödyntäen ryhmän tulokset tallennetaan valtakunnalliseen tietokantaan. Näiden tietojen pohjalta kouluille toimitetaan myös tulosraportti. Oppilaiden tuloslomakkeet lähetetään koteihin tutustuttavaksi. Lisäksi huoltajien luvalla oppilaiden tulokset siirretään kouluterveydenhuollon käyttöön. Fyysisen toimintakyvyn kokonaistulos vuoden 2024 Move! -mittauksista ilmaisee prosenttiosuuden oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla.

Opiskelu, työ ja toimeentulo -osiosta voidaan todeta, että pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden määrää ei ole saatavilla tilastosta 2013 vuoden jälkeen.

Syrjäytymisriskissä olevien 18-24-vuotiaiden nuorten määrä on laskenut vuosittain, sen ollessa vuonna 2023 19,2 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Huomion arvoista on, että kaikki opiskelun, työn ja varusmiespalveluksen ulkopuolella olevat nuoret eivät ole syrjäytymisriskissä.

Turvallisuuden, asumisen ja ympäristön osalta positiivista kehitystä on tapahtunut ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien määrässä.

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa olevien 8. ja 9. luokkalaisten osuudessa. 4. ja 5. luokkalaisten kiusaamiskokemusten määrästä saadaan Pelkosenniellä tietoa koulun omalla oppilaskyselyllä, mutta valtakunnallisesti tietoa ei saada pienten ikäluokkien vuoksi. Syksyllä 2025 uudet kouluterveyskyselyn tulosten julkaisusta saadaan Pelkosenniellä vain alueellista tietoa.

5.3 NUORET JA NUORET AIKUISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Tähän osioon Pelkosenniellä ei saada indikaatioihin vastauksia, koska 8. ja 9. luokkalaisten ikäryhmät liian pieniä ja meillä ei ole lukio tai ammatillista koulutusta.

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Tähän osioon ei ole Pelkosenniellä indikaatietietoja.

NUORET JA NUORET AIKUISET – Yhteenveto

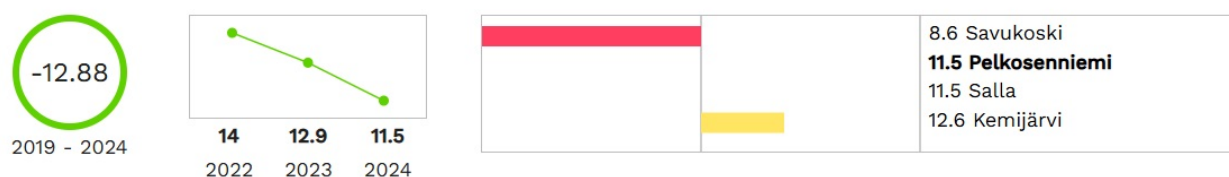
Pelkosenniemen indikaatietiedot puuttuvat ikäluokkien pienen koon vuoksi.

5.4 TYÖIKÄISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25–64-vuotiaiden määrä on laskenut Pelkosenniellä kolmen edellisen seurantavuoden aikana. Vuonna 2022 14 % vastaavan ikäisestä väestöstä on saanut Kemijärvellä työkyvyttömyyseläkettä, mutta vuonna 2024 vastaava luku on 11,5 %. Työkyvyttömyyseläkettä saavien määrän lasku voi selittyä työikäisten parantuneella työkyvyllä, tehokkaalla ennalta ehkäisyllä tai työllisyystilanteen kohentumisella.

Sairastavuusindeksi, ikävakioitu

Pelkosenniemellä ikävakioitu sairastavuusindeksi on laskenut voimakkaasti vuodesta 2021 vuoteen 2022, mutta noussut vuonna 2023 indeksin ollessa 109,5. Pelkosenniemen indeksi on lähes sama kuin Lapin hyvinvointialueella (108,6). Indikaattori koostuu kymmenestä erillisestä sairausryhmittäisestä osaindeksistä, jotka kuvaavat kyseisten sairauksien yleisyyttä alueen väestössä. Indeksissä ovat mukana sepelvaltimotauti, syövät, aivoverisuonitaudit, tuki- ja liikuntaleinsairaudet, vakavat mielenterveyden häiriöt, tapaturmat, muistisairaudet, keuhkosairaudet, diabetes, alkoholisairaudet. Sairastavuusindeksi muodostetaan näiden osaindeksien painotettuna summana.

Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu

Pelkosenniemen ikävakioitu työkyvyttömyysindeksi 179.6 on huomattavasti Lapin hyvinvointialuetta korkeampi (127,3). Indeksi kuvaa kuntien ja alueiden työikäisen väestön työkyvyttömyyttä suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä on otettu huomioon kolme eri ryhmää:

- 1) työkyvyttömyyseläkkeen (ml. täys- ja osatyökyvyttömyyseläkkeet) saajat joulukuussa,
- 2) vähintään 3 kuukauden pituisella sairauspäiväraahajaksolla olleet vuoden aikana ja
- 3) myöntävän ammatillisen kuntoutuspäätöksen saaneet vuoden aikana

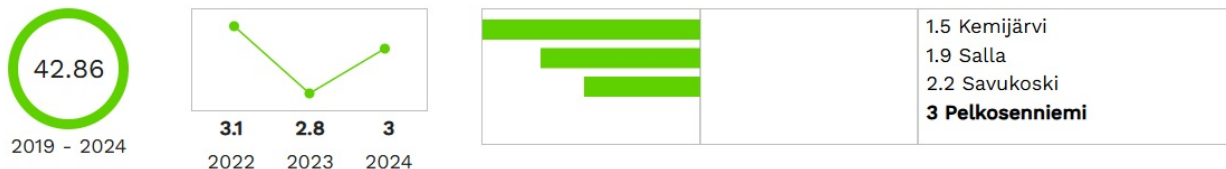
TYÖIKÄISET – Yhteenveto

Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25–64-vuotiaiden määrä on laskenut Pelkosenniemellä kolmen edellisen seurantavuoden aikana. Ikävakioidussa sairastavuusindeksissä on tapahtunut selkeää laskua vuodesta 2021 vuoteen 2022, mutta noussut taas vuonna 2023, indeksin ollessa 109,5. Pelkosenniemen ikävakioitu työkyvyttömyysindeksi (179,6) on huomattavasti Lapin hyvinvointialuetta korkeampi (127,3). Näistä tuloksista voidaan päätellä, että työikäisten hyvinvointiin ja työkykyyn on tärkeää panostaa jatkossa enemmän.

5.5. IKÄIHMISET

Hyvinvointi

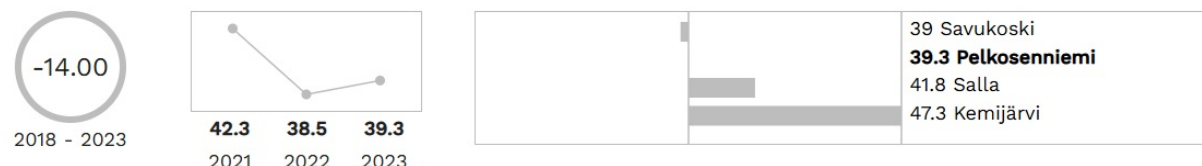
Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden prosentuaalisessa määrässä vastaava ikäisestä väestöstä ei ole juurikaan tapahtunut viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana muutosta. Täyden kansaneläkkeen saajia ovat henkilöt, joilla on vain vähän tai ei lainkaan ansioeläkkeitä.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

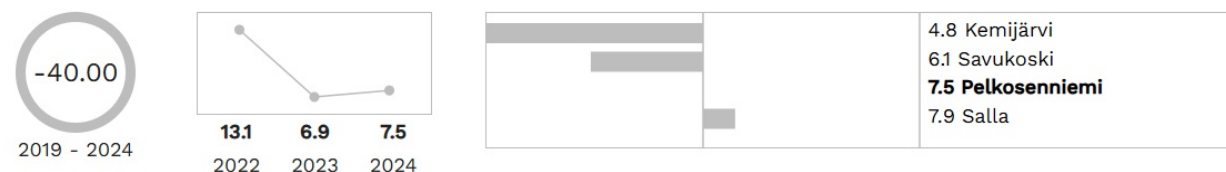

Yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä on laskenut vuodesta 2021 vuoteen 2022 ja noussut 39,3 %:iin taas vuoteen 2023 mennessä. Lapin hyvinvointialueen vastaava luku on 45,3 %.

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneiden hoidettavien vuoden aikana prosenttiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä on noussut hieman vuonna 2024 (7,5 %). Vuonna 2023 luku oli 6,9 %. Lapin hyvinvointialueen vastaava luku vuonna 2024 oli 6,8 %.

IKÄIHMISET - Yhteenveto

Ikäihmistien toimeentulossa, asumisessa ja omaishoidossa ei indikaattoritiedon perusteella ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen määrä (3 %) vastaavan ikäisestä väestöstä on pysynyt suurin piirtein samana vuosien 2022–2024 aikana.

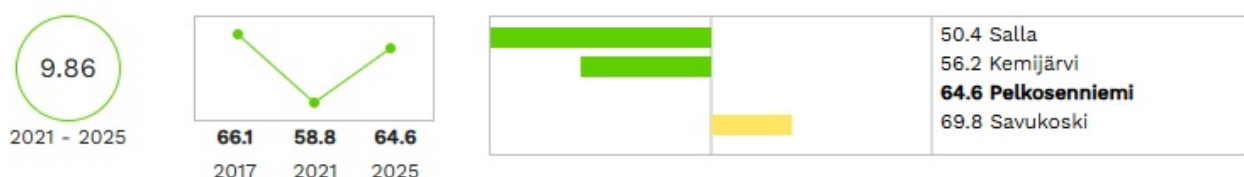
Yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä on vaihdellut vuosien 2021–2023 aikana ja on vuonna 2023 ollut 39,6 %.

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneiden hoidettavien vuoden aikana prosenttiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä on noussut hieman vuonna 2024 (7,5 %).

5.6 KAIKKI IKÄRYHMÄT

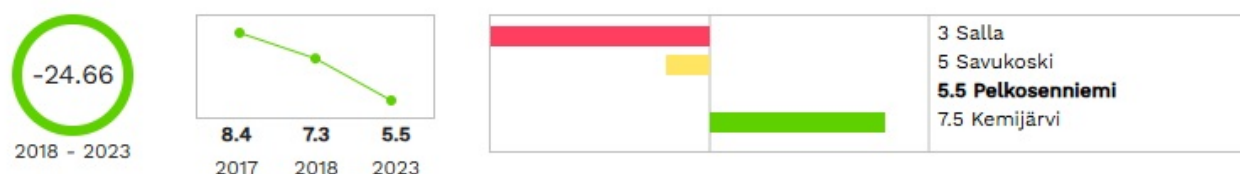
Hyvinvointi Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

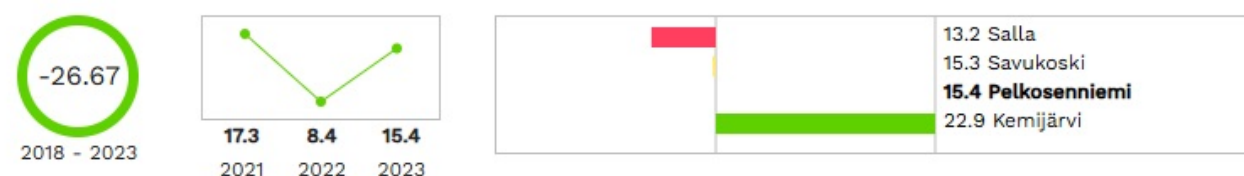
Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa 2025 oli 64,6 %, joten äänestysaktiivisuus nousi edellisiin kuntavaaleihin verrattuna.

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

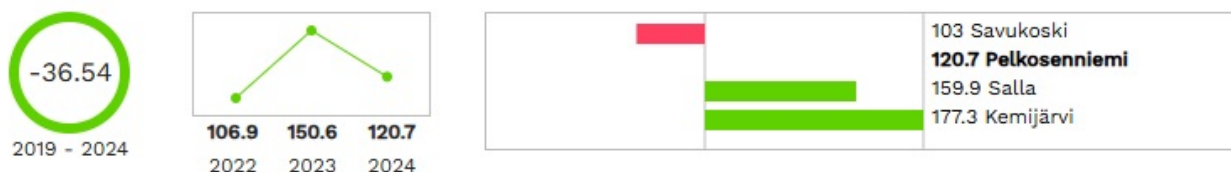
Poliisin tietoon tulleiden henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä on laskenut Pelkosenniemellä 2023. Tällaisia rikoksia tapahtui 5,5 / 1000 asukasta, kun vuonna 2017 vastaava lukema oli 8,4 / 1000 asukasta. Indikaattori ilmaisee poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten eli henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten osuuden tuhatta asukasta kohti, mukaan lukien murhat ja tapot. Kyseessä ovat sellaiset väkivaltarikokset, joista on tehty rikosilmoitus, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko. Rikokset kirjataan tekopaikan mukaan.

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten määrä kasvoi merkittävästi vuonna 2023. Omaisuusrikoksia tehtiin Pelkosenniemellä 15,4 / 1000 asukasta, kun vastaava luku oli vuonna 2022 8,4 / 1000 asukasta. Indikaattori ilmaisee poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten osuuden tuhatta asukasta kohti. Kyseessä ovat sellaiset omaisuusrikokset, joista on tehty rikosilmoitus, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko, mm. varkauudet, ryöstöt, petokset ja maksuvälinepetokset. Suuri osa rikoksista ei tule poliisin tietoon. Rikokset kirjataan tekopaikan mukaan.

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettuja potilaita oli vuonna 2024 Pelkosenniemellä 120,7 / 10000 asukasta. Lapin hyvinvointialueen vastaava luku oli 124,6 ja koko maan 88,7.

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Kokemus huumausaineiden saatavuudesta Kouluterveyskyselyn (2023) mukaan 8. ja 9. luokan oppilaista ei saatu tulosta ikäluokan pienen määrän vuoksi.

Äänestysaktiivisuus nousi kuntavaaleissa 2025 ja äänestysprosentti oli 64,6 %, mikä on positiivista.

Yleisen turvallisuuden kannalta on positiivista, että poliisin tietoon tulleiden henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä laskenut, kun taas omaisuusrikosten määrä on kasvanut Pelkosenniemellä 2023.

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettuja potilaita oli vuonna 2024 Pelkosenniemellä 120,7 / 10000 asukasta, joka on vähemmän kuin Lapin hyvinvointialueella 124,6, mutta enemmän kuin koko maassa 88,7.

6. HYVINVOINTISUUNNITELMAN PAINOPISTEIDEN, TAVOITTEIDEN JA TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Pelkosenniemen kunnassa on saavutettu asetetut tavoitteet hyvinvointityölle. Pelkosenniemen HYT-indeksit näyttävät pääsääntöisesti menevän parempaan suuntaan ja kokonaispisteet kertovat suunnan olevan valtakunnallisestikin oikean.

Lasten ja nuorten sekä nuorten aikuisten määrän vähäisyyden vuoksi ei saada kaikkia indeksitietoja, joten tietoa tulee hankkia muita keinoja käyttäen. Ikäihmisten palveluihin on jatkossakin kiinnitettävä huomiota, koska heidän määränsä pysyy korkeana myös tulevina vuosina.

Toimenpiteiden riittävyttä tulee arvioida kriittisesti tulevalle valtuustokaudelle hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa. Osallisuuteen tulee kiinnittää paremmin huomiota kaikilla kunnan toimialoilla ja toiminnoissa. Tarkastuslautakunnan tulee ottaa selkeämmin kantaa myös kunnassa tehtävään hyvinvointi- ja turvallisuustyöhön.

7. HYVINVOINTIALUEEN HYVINVOINTIKERTOMUSTYÖ

Vastuu asukkaiden hyvinvoinnin edistämisestä kuuluu sekä hyvinvointialueelle että kunnille. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma on yksi Lapin hyvinvointialueen strategian toteuttamishajelmista ja asiakirja ohjaa Lapissa tehtävää hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämisen työtä. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteena on hyvinvointi- ja terveyserojen kaventuminen sekä hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden lisääntyminen Lapissa. Suunnitelman laadinnasta, toteuttamisesta ja seurannasta vastaa Lapin hyvinvointialueen hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämisen tiimi.

Hyvinvointisuunnitelmatyö pohjautuu vahvaan hyvinvointi- ja turvallisuuskertomuksessa kuvattuun tietoperustaan lappilaisten hyvinvoinnista. Suunnitelmassa on tunnistettu seitsemän painopistettä, joita lähdetään toteuttamaan yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvelujen, alueen kuntien, järjestöjen sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Painopisteet suunnitelmakaudelle 2024–2025 ovat

- lasten ja nuorten mielenhyvinvoinnin edistäminen,
- raskauden keskeytysten ja seksitautien ehkäisy,
- työikäisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen sekä ylipainon ehkäisy,
- ikääntyneiden yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen,
- kodin turvallisuuden parantaminen ja tapaturmien ehkäisy,
- ehkäisevän päihdetyön tehostaminen moniammatillisella yhteistyöllä ja
- hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden yhteistyörakenteiden kehittäminen.

Hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämiseksi on tällä hetkellä tarvetta enemmän kuin koskaan. Meidän tulee uskaltaa panostaa monitoimijaisessa yhteistyössä tehtävään ennaltaehkäisyyn, jotta voimme paitsi edistää väestön hyvinvointia, niin myös säästää tulevissa sosiaali- ja terveystalvelujen kustannuksissa. Ennaltaehkäisy on aina korjaavaa toimintaa halvempaa ja onneksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö huomioidaan aiempaa paremmin myös hyvinvointialueiden tulevassa rahoituksessa yhte- kertoimen kautta, toteaa Lapin hyvinvointialueen hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämisen erityisasiantuntija Miia Länsitie.

Hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden erityispiirteitä Lapissa

Pitkät välimatkat ja kuntien monimuotoisuus

Väestötiheys on Lapissa maan pienin ja asutus keskittyy Rovaniemen, Kemin ja Tornion alueille. Erityisesti pohjoisen ja itäisen palvelualueen kunnissa on huoli hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden toteutumisesta sekä palveluiden yhdenvertaisesta saavutettavuudesta. Alueella korostuvat pitkät välimatkat sekä asiointi- ja palveluliikenteen osittainen puuttuminen.

Saamenkielinen väestö ja kotiseutualue

Saamelaisten kotiseutualuetta ovat Utsjoen, Inarin ja Enontekiön kunnat sekä Sodankylän kunnan pohjoisosaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan Lapin hyvinvointialueen palveluissa on kyseisellä alueella oikeus käyttää suomen kielen lisäksi

inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea. Lapin hyvinvointialueen valtakunnallisena erityistehtävänä on saamenkielisten palveluiden kehittämisen tukeminen koko maassa.

Koulutus- ja työllisyystaso

Lapissa työllisyys on indikaattoritiedon (2023) mukaan hieman koko maan tilannetta parempi. Lapissa kuitenkin työkyvyttömyysindeksi on koko maan tilannetta heikempi. Lapissa korkeasti koulutettujen määrä on muuta maata alhaisempaa. Lapin alueen korkeakoulutettu väestö painottuu kaupunkeihin.

Elinvoima ja talous

Lapin hyvinvointialueen talouden näkökulmasta ikääntyvä väestö ja korkea väestöllinen huoltosuhde ovat haasteellisia. Väestön ikääntyessä hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistäminen korostuu, jotta raskaampien ja korjaavien palveluiden piiriin siirtymistä voidaan ennaltaehkäistä tai hidastaa. Väestömäärän pienentyminen haastaa osaltaan laadukkaiden palveluiden järjestämistä. Lapin hyvinvointialue turvaa vuosittain myös miljoonien kotimaisten ja ulkomaisten matkailijoiden Lapin matkoja

Hyvinvointi, terveys ja arjen turvallisuus Lapissa

Väestö

Asukasluku v. 2022	176 400
Väestöennuste v. 2040	163 000

Ikärakenne v. 2022

0-14 vuotiaita	14,4 % ↘
15-64-vuotiaita	58,5 % ↘
65 vuotta täyttäneitä	27,1 % ↗

Väestöennusteen mukaan Lapin väkiluku tulee pienemään vuoteen 2040 mennessä ja Lapin väestö on koko maahan verrattuna iäkkäämpää.

Väestöllinen huoltosuhde	71 Lappi
	62,3 Koko maa

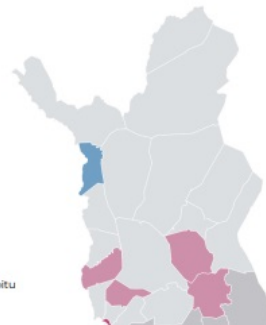
Vuosien 2017-2022 aikana Lapin demografinen huoltosuhde on noussut 10,59 %.

Taloudellinen huoltosuhde	142 Lappi
	130 Koko maa

Lapin taloudellinen huoltosuhde heikkenee väestön ikääntyessä.

Sairastavuusindeksin vaihtelu Lapin hyvinvointialueella

- Tervein 10 % Suomen kunnista
- Tervein neljännes Suomen kunnista
- Keskijoukko (50 %) Suomen kunnista
- Sairain neljännes Suomen kunnista
- Sairain 10 % Suomen kunnista

Lapin hyvinvointialue

Pinta-alaltaan Suomen suurin hyvinvointialue

21 kuntaa

Noin 176 400 asukasta

Noin 8000 sote- ja pelastusalan ammattilaista

Palvelualueet

Pohjoinen palvelualue

7 kuntaa
26 100 asukasta
Väestötiheys: 0,92 as./km²

Itäinen palvelualue

5 kuntaa
20 600 asukasta
Väestötiheys: 0,79 as./km²

Kaakkoinen palvelualue

3 kuntaa
70 900 asukasta
Väestötiheys: 3,54 as./km²

Lounainen palvelualue

6 kuntaa
58 800 asukasta
Väestötiheys: 39,79 as./km²

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue
Lapin aluehallintovirasto
Lapin aluehallintovirasto
Lapin aluehallintovirasto

Lähteet: Tilastokeskus, THL:n ikävakioitu
sairastavuusindeksi 2022, Sotkanet.

Lähteet: THL, Solkanet 2023-2024, Kouluterveyskysely 2023.

	Hyvinvointi ja terveys	Elintavat, työ- ja toimintakyky	Arjen turvallisuus
Lapset ja nuoret 	OMAN TERVEYDENTILAN KOKEMINEN KESKINKERTAISEKSI TAI HUONOKSI 4. ja 5. luokan oppilaista 13,5 % (11,3*) 8. ja 9. luokan oppilaista 28,2 % (26,6) - lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 26,6 % (25,2) - ammattillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 28,7 % (28,6) KOHTALAINEN TAI VAIKEA AHDISTUNEISUUS 8. ja 9. luokan oppilaista 22,1 % (21,4) - lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 21,7 % (21,1) - ammattillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 16,4 % (18,0) SEKSUAALITERVEYS - raskaudenkeskeytykset alle 20-vuotiailla 9,4 / 1000 15-19-vuotiaista (5,8 / 1000)	YLIPAINO 8. ja 9. luokkalaisista 20,6 % (17,4) - lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 21,7 % (17,1) - ammattillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 28,9 % (26,9) HEIKKO FYSINEN TOIMINTAKYKY 5. luokkalaisista 40,6 % (37,0) 8. luokkalaisista 47,7 % (40,1) HUOLTA HERÄTTÄVÄÄ PÄIHITEIDEN SEKÄ TUPAKAN- JA NIKOTIINI-TUOTTEIDEN KÄYTTÖÄ SEKÄ RAHAPELAAMISTA 8. ja 9. luokkalaisista 7,5 % (7,7) - lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 5,4 % (7,2) - ammattillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 18,6 % (18,2)	KOULUKIUSATTUNA VÄHINTÄÄN KERRAN VIIKOSSA 8. ja 9. luokan oppilaista 8,4 % (7,9) - lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 1,7 % (1,7) - ammattillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 2,6 % (4,0) KOKENUT FYSISTÄ UHKAA VUODEN AIKANA 8. ja 9. luokan oppilaista 18,3 % (17,5) - lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 9,8 % (10,3) - ammattillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 13 % (14,1)

*Sulkeissa ilmoitettu luku kuvaa koko maan tilannetta kyseisessä indikaattorissa.

Lähteet: THL, Solkanet 2023-2024, Kouluterveyskysely 2023.

	Hyvinvointi ja terveys	Elintavat, työ- ja toimintakyky	Arjen turvallisuus
Työikäiset 	KOKEE TERVEYTENSÄ KESKITASOISEKSI TAI SITÄ HEIKKOMMAKSI 20 vuotta täyttäneistä 38,9 % (36,8*) PSYKKISESTI MERKITTÄVÄSTI KUORMITTUNEET 20-64-vuotiaista 19,7 % (19,3) SEKSUAALITERVEYS - klamydiainfektioita 345/100 000 asukasta (313/100 000)	TYÖKYKYNÄ HEIKENTYNEEKSI ARVIOIVAT 20-64-vuotiaista 26,6 % (27,4) EI USKO JAKSAVANSA TYÖSKENNELLÄ VANHUUSSELÄIKÄÄN ASTI 20-64-vuotiaista 31,8 % (26,5) LIIAN VÄHÄN LIIKKUVAT 20 vuotta täyttäneistä noin 62 %	PÄIVITTÄISEN ELÄMÄNSÄ TURVATTOMAKSI KOKEVAT 20-64-vuotiaista 5,7 % (4,1) KOTI- JA VAPAA-AJAN TAPATURMAT - koko väestön osalta koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot 160,3 / 10 000 asukasta (137,8 / 10 000)

*Sulkeissa ilmoitettu luku kuvaa koko maan tilannetta kyseisessä indikaattorissa.

	Hyvinvointi ja terveys	Elintavat, työ- ja toimintakyky	Arjen turvallisuus
Ikääntyneet			
	KOKEE TERVEYTENSÄ KESKITASOISEKSI TAI HEIKOMMAKSI 65 vuotta täyttäneistä 45,3 % (46,8*) 75 vuotta täyttäneistä 54,6 % (54,3) ITSESTÄ HUOLEHTIMISESSA VÄHINTÄÄN SUURIA VAIKEUKSIA KOKEVAT 75 vuotta täyttäneistä 9,3 % (8,0) YKSINÄISEKSI ITSENSÄ KOKEVAT 65 vuotta täyttäneistä 11,5 % (9,9) 75 vuotta täyttäneistä 13,2 % (12,0)	500 METRIN MATKAN KÄVELEMISESSÄ SUURIA VAIKEUKSIA 65 vuotta täyttäneistä 14,6 % (17,3) ALKOHOLIA LIIKAA KÄYTTÄVÄT 65 vuotta täyttäneistä 32,1 % (32,0) 75 vuotta täyttäneistä 16,1 % (19,6) PÄIVITTÄIN TUPAKOIVAT 65 vuotta täyttäneistä 7,2 % (6,2)	PÄIVITTÄISEN ELÄMÄNSÄ TURVATTOMAKSI KOKEVAT 65 vuotta täyttäneistä 3,5 % (4,6) APUA RIITTÄMÄTTÖMÄSTI SAAVIEN OSUUS VÄESTÖSTÄ 65 vuotta täyttäneistä 7,4 % (7,6) 75 vuotta täyttäneistä 8,8 % (10,4) LONKKAMURTUMAT 65 vuotta täyttäneillä 0,8 % vastaavan ikäisestä väestöstä (0,7)

HYVINVOINTIALUE

- sosiaalipalvelut
- terveyspalvelut
- pelastuspalvelut

HYTETU-TOIMINTA

KOORDINAATIO

JOHTAMINEN, OHJAUS JA SEURANTA

Hyvinvointi- ja yhdyspinta-lautakunta

Hytetu-neuvottelukunta

Sisäisen hytetu-työn rakenteet

- sote-johtoryhmä
- palvelualueiden johtoryhmät
- hytetu-tiedolla johtamisen työryhmä

Vastuutahot ja vastinparit

- hytetu-koordinaatio
- järjestöyhteistyö
- ehkäisevä päihde- ja väkivaltatyö
- osallisuus
- hytetu-kuntayhteistyö

Teemaverkostot

- hytetu-foorumi
- palvelualueiden hytetu-yhdyshenkilöiden verkostot
- mielenterveys-, päihde- ja väkivaltatyön verkosto
- elintapaohjauksen verkosto
- Lapin turvallisuusverkosto

Järjestöyhteistyö

- Lapin maakunnallinen järjestöneuvottelukunta
- Lapin järjestökeskusten verkosto
- tiedontuotannon verkosto
- viestintäverkosto
- työllisyysverkosto
- kokemusosaamisen verkosto

Kunnan hytetu-työryhmä

- paikalliset Laphan asiantuntijat mukana kunnan työryhmissä
- mahdolliset alatyöryhmät

Vastinparit

- hytetu
- järjestöyhteistyö
- ehkäisevä päihde- ja väkivaltatyö
- osallisuus

KUNTA

- koulutus ja varhaiskasvatus
- kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalvelut
- maankäyttö ja kaupunkisuunnittelu

HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN ERI TAHOJEN TOIMINNASSA
Järjestöt, seurakunnat ja muut uskonnolliset yhteisöt, yritykset, oppilaitokset, kansalaisopistot, viranomaiset

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma korostaa yhteistyön kehittämistä sekä yhteisiä asukkaita ja voimavaroja.

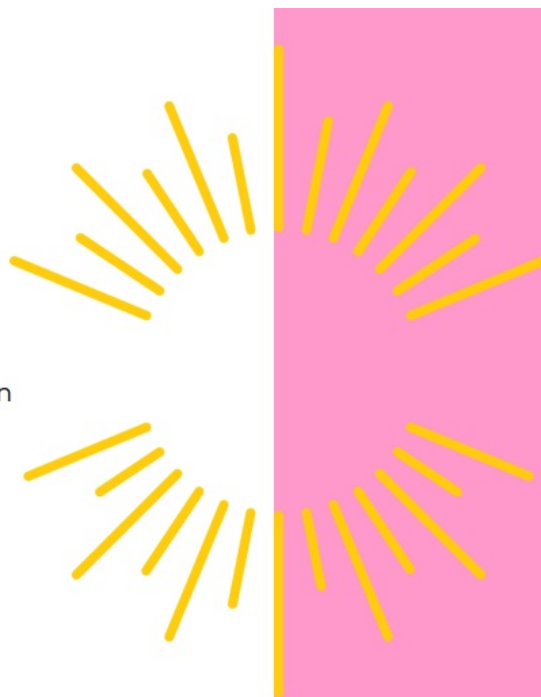
Alueellisen hyvinvointisuunnitelman ja yhdessä tunnistettujen painopisteiden myötä sitoudumme yhteisiin tavoitteisiin sekä vaikuttavien ja näyttöön perustuvien toimintamallien käyttöön.

Jokaisen panostus hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämistyöhön on tärkeä – Yhessä tehemä pois!

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue
Lapin hyvinvointialue
Lapin hyvinvointialue
Lapin hyvinvointialue

8. KESKEISET OPIT

Valtuustokaudella 2021–2024 on tehty määrätietoista hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämistyötä. Erityisen merkittävää Pelkosenniellä tehtävän hyvinvointityön kannalta on, että HYTETU-työn rakenne on vahvistettu. Johtamisvastuu kunnan HYTE-toiminnasta on hyvinvointijohtajalla. Hyvinvointityöryhmä kokoontuu säännöllisesti ja käsittelee hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämistyön suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Hyvinvointityöryhmän jäsenenä ovat kolmassektori, lapinhyvinvointialue

TEAvisari-arviointityökalun mukaan Pelkosenniellä on onnistuttu parhaiten liikunnassa, kuntajohdossa ja perusopetuksessa. Heikoiten on onnistuttu kulttuurissa.

Tulevalla valtuustokaudella on tärkeää tehdä näkyvämmäksi varhaiskasvatuksessa, koulussa ja nuorisopalveluissa tehtävä hyvinvoinnin edistämistyö. Nuorten osallisuuden kokemusta on vahvistettava ja yli 65-vuotiaiden kaatumis- ja putoamisonnettomuuksiin on vaikutettava ennalta ehkäisevästi. Työikäisten hyvinvointiin ja työkykyyn on tärkeää panostaa.

TEAvisari-arviointityökalun mukaan kehitettävää on ehkäisevän päihdetyön toimielimen nimeämisessä, hyvinvointi- ja terveystavoitteiden arvioinnissa tarkastuslautakunnassa, lasten parlamentin ja lasten kyselytuntien järjestämisessä sekä kuntalaisten osallisuuden vahvistamisessa